

Hongaarse 'Corona' Noodwet: Feiten & Fictie onder de loep

INLEIDING

Vrijheid en verantwoordelijkheid

Nederlandse media berichten regelmatig over de vermeende ondergang van de democratie in Hongarije. Zo ook rond de invoering van de Hongaarse Noodwet (d.d. 30 maart 2020) i.v.m. de bestrijding van het coronavirus.

"Orbán weet precies hoe hij Corona kan misbruiken" (*Volkskrant, 14 maart 2020*)

"Hongaarse journalisten vrezen voor hun toekomst; als kritische verslaggever ben je al snel een Corona-collaborateur" (*Volkskrant, 28 maart 2020*)

"Orbán gebruikt het virus om een totalitaire staat te bouwen." (*Buitenhof, 5 april 2020*)

Premier Orbán zou met de Noodwet, volgens de berichtgeving, voor onbepaalde tijd per decreet regeren en het Hongaarse Parlement buiten werking stellen. Nu de bestrijding van de eerste fase van het coronavirus in de Europese landen afgesloten wordt, lijkt het me juist om feiten en fictie met betrekking tot deze in onze media gewraakte wetgeving op een rij te zetten.

Graag stel ik een aantal zaken voorop. Ik ben democraat in hart en nieren en acht persvrijheid en een kritische blik essentieel voor een goed functionerende democratie. En wat mij betreft gaat vrijheid hand in hand met verantwoordelijkheid. Dus ook onderzoek, fact-checking en met voortschrijdend inzicht terugkomen op eerder gedane uitspraken en getuigen van een volwassen en gedegen verslaglegging.

J.D. Gábor

Almere, 20 juni 2020

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: TOTSTANDKOMING

1.1 Wat ging eraan vooraf?	3
1.2 Reikwijdte van de wet	3
1.3 Toetsing door Europese Commissie	3

HOOFDSTUK 2: WET IN WERKING

2.1 Genomen 'Corona'-maatregelen	3
2.2 Vrijheid van meningsuiting	5
2.3 Informatieverstrekking door de overheid	6
2.4 De coronacijfers	6

HOOFDSTUK 3: CONCLUSIE

7

HOOFDSTUK 4: TER OVERWEGING

7

HOOFDSTUK 1: TOTSTANDKOMING VAN DE WET

1.1 Wat ging eraan vooraf?

Voorafgaand aan de besluitvorming liet de voltallige oppositie weten vóór de wet te zullen stemmen indien er een einddatum zou worden opgenomen in de tekst bv: 15, 30, 60 of 90 dagen. De regering stelde echter dat het onmogelijk was aan te geven hoe de crisis zou ontwikkelen en wanneer het gevaar geweken was. Wel beloofde zij de wet uiteraard te zullen intrekken zodra de crisis zich in een fase bevond dat deze niet meer nodig zou zijn. De regering hield voet bij stuk; ze nam geen einddatum in de wettekst op. Vervolgens werd de wet aangenomen met steun van de regeringspartijen en enkele oppositionele parlementsleden.

1.2 Reikwijdte van de wet

In tegenstelling tot wat veelal beweerd wordt, heeft de wet het Parlement niet buiten werking gesteld. Het Parlement bleef vergaderen, debatteren en besluiten nemen, geheel volgens de gebruikelijke procedures. Tijdens de 79 dagen van de Noodwet hield het Parlement gedurende 26 dagen zitting.

De regering werd uitsluitend gemachtigd om, met inachtneming van het beginsel van de proportionaliteit, maatregelen te treffen ter bestrijding van het coronavirus op het terrein van de volksgezondheid, de openbare orde en het inperken van de economische gevolgen die dit virus zou hebben. De wet bepaalt ook dat het Parlement dit mandaat van de regering te allen tijde kan intrekken en dat het Constitutioneel Hof alle eventuele bezwaren tegen de te nemen maatregelen van de regering inzake het coronavirus, aan de Grondwet kan toetsen. Hongarije kent (in tegenstelling tot Nederland) een Constitutioneel Hof dat de bevoegdheid heeft om wetten en besluiten te vernietigen als deze volgens het Hof in strijd zijn met de grondwet.

1.3 Toetsing door Europese Commissie

Op 20 april verklaarde mevrouw Vera Jourová, vicevoorzitter van de Europese Commissie op de Tsjechische televisie dat zij de Hongaarse wetgeving grondig heeft bestudeerd en in detail besproken met de Hongaarse minister van Justitie, Judit Varga. Zij maakte zich geen zorgen, stelde zij omdat tot dusverre de noodwetgeving geheel in lijn was met de Europese regelgeving. Uiteraard zou de implementatie zorgvuldig worden gemonitord, net zoals alle maatregelen van alle lidstaten. Een activiteit die door de voorzitter van de Commissie al eerder was aangekondigd.

HOOFDSTUK 2: Wet in werking

2.1 Genomen 'Corona'-maatregelen

De noodwetgeving heeft de regering in staat gesteld om zeer snel maatregelen te kunnen nemen ter bestrijding van de escalatie van het coronavirus. Het aantal besmette personen is tot nu toe beperkt gebleven tot 4.086. Dit getal is voor Nederland 49.634. De epidemie heeft in Hongarije tot nu toe 570 dodelijke slachtoffers geëist. Dit getal is in Nederland 6.100.

Een paar voorbeelden van de Hongaarse maatregelen:

- Op de dag dat de Noodwet in werking trad (30 maart) zijn in 108 ziekenhuizen crisismanagers benoemd die tot taak kregen dagelijks de voorraadvoorzorging van de beschermingsmiddelen bij te houden en bij dreigende tekorten onmiddellijk te zorgen voor aanvulling. Zij kregen geen bevoegdheid op medische terrein. Wel kregen zij de bevoegdheid de openbare orde in de ziekenhuizen te handhaven. Deze maatregel is later ook van toepassing geworden voor 8 verzorgingshuizen met meer dan 200 bewoners.
- Van 1 april tot en met 31 december is een algeheel moratorium voor alle vormen (zakelijk en privé) van leningen afgekondigd. Geen aflossing, geen rentebetaling, ook niet voor hypotheek. Men hoeft dit niet aan te vragen. De banken dienen dit automatisch bij iedereen toe te passen. Het effect van deze maatregel is dat HUF 2.000 miljard, dat is 4,5% van de Hongaarse BNP dit jaar niet hoeft te worden betaald en besteedbaar blijft bij de ondernemingen en de bevolking.
- Op 6 april is per decreet bepaald dat alle openbare parkeerplaatsen in het hele land gratis toegankelijk moesten worden, teneinde de verplaatsing van de bevolking per openbaar vervoer af te remmen en het individueel vervoer per auto te stimuleren
- Vanaf 27 april is het verplicht om in het openbaar vervoer en winkelcentra mondkapjes te dragen. In Boedapest werden deze gratis uitgedeeld
- Het repatriëren van Hongaarse staatsburgers uit het buitenland (ca. 10.000 personen) werd op kosten van de staat met behulp van chartervluchten door Wizzair op 19 maart voltooid. Een voorbeeld: In het toestel van Wizzair uit Marokko zaten op 19 maart 108 Hongaarse staatsburgers. De overige stoelen waren gratis ter beschikking gesteld aan Slowaken, Oostenrijkers en Kroaten uit de nabuurlanden. De repatriëring verliep op dezelfde wijze uit New York, Washington, Chicago, Californië en andere wereldsteden.
- Bij het sluiten van de scholen is er TV onderwijs voor de scholieren ingevoerd. TV 5 zendt sindsdien elke dag tussen 9 en 12 uur onderwijsprogramma's uit voor de scholieren in het basis onderwijs en van 12 tot 15 uur voor de middelbare

scholieren. De scholen blijven tot het begin van de zomer vakantie dicht.

- Winkels, inkoopcentra, en apotheken mochten tussen 9 uur en 12 uur uitsluitend door mensen boven de 65 jaar worden bezocht. Van 12 tot 18.00 uur konden alleen personen jonger dan 65 jaar inkopen doen. Deze maatregel is op 17 juni opgeheven.

- Per 1 mei is een landelijk testprogramma gestart waarbij 4 universiteiten betrokken zijn om eind mei te kunnen vaststellen hoe het staat met het coronavirus in het hele land.

- Op 16 mei is medegedeeld dat alle 161.000 medewerkers in de gezondheidszorg als waardering voor hun enorme inzet per 1 juli eenmalig een extra uitkering krijgen van Huf 500.000. (ca. 1385 euro) .

- Alle gepensioneerden zullen structureel (jaarlijks) een 13-e maand krijgen.

- Steunprogramma's voor het bedrijfsleven (die overigens veel minder ver gaan dan in Nederland) mogen niet leiden tot toename van het staatstekort en ook niet tot belastingverhoging. De grote internationale bedrijven (met een stevig winstsaldo) en de banken dienen de helft van deze uitgaven te betalen. De andere helft komt door bezuinigingen, vermindering van de staatsuitgaven.

- Een fors investeringsprogramma dient ervoor te zorgen dat elke arbeidsplaats die nu verloren gaat door een nieuwe arbeidsplaats wordt vervangen.

.- Op 3 mei mochten de restaurants en theaters, behalve die in Boedapest, weer opengaan. Vanaf 18 mei gold dit ook in Boedapest. De medewerkers dienen een mondkapje te gedragen.

- De Hongaarse maatregelen zijn per regio gedifferentieerd. De beperkende maatregelen worden in Boedapest en omgeving later opgeheven dan in de rest van het land.

- De regering heeft besloten om alle beschermingsmiddelen: mondkapjes, handschoenen etc. en ook beademingsapparatuur onder eigen regie te gaan vervaardigen, om in het vervolg bij een hernieuwde uitbraak van een virus infectie niet afhankelijk te zijn van het buitenland. Ook zal men op termijn het corona vaccin zelf vervaardigen.

- Op 26 mei diende de regering een wetsontwerp in bij het Parlement om de Noodwet - met speciale bevoegdheden voor de regering - , per 17 juni in te trekken.

-Op 16 juni stemde het Parlement unaniem in met het intrekken van de noodwetgeving.

- Op 17 juni om middernacht eindigde de bevoegdheid van de regering om zonder voorafgaande toestemming van het Parlement met ministeriele regelgeving te

regeren.

- De grenzen zijn inmiddels opengesteld voor EU burgers. Het gros van de noodmaatregelen zijn opgeheven (het dragen van mondkapjes in de winkelcentra en in het openbaar vervoer blijft voorlopig nog wel verplicht).

2.2 Vrijheid van meningsuiting

De noodwetgeving houdt zich niet bezig met het strafbaar stellen van opvattingen, ongeacht de mate van kritiek i.v.m. het coronabeleid van de regering. Dus noch de uitingen van de pers, noch de opinie van medewerkers in de gezondheidszorg zijn strafbaar gesteld in de Noodwet. De wetgeving verhoogde wel het boetebedrag en de strafmaat die al bestond in geval van verspreiden van paniek zaaiende berichten en valse geruchten. Tot 1 mei werd tegen 106 personen een procedure gestart wegens het verspreiden van valse geruchten en tegen 29 personen een procedure wegens het zaaien van paniek. Onder deze personen bevindt zich geen enkele journalist.

2.3 Informatieverstrekking door de overheid

Op 4 maart stak het virus in Hongarije de kop op en werd 'het nationaal crisisberaad' (vergelijkbaar met ons 'Outbreak Management Team) ingesteld. Sindsdien gaf het crisisteam, soms aangevuld met leden van de regering, elke dag om 11.00 uur een persconferentie. Zo wordt de bevolking geïnformeerd over de actuele stand van zaken en wordt ingegaan op de genomen maatregelen. Deze persconferenties worden integraal en live op TV uitgezonden. Alle media kunnen de meest uiteenlopende en vaak zeer gedetailleerde vragen stellen. Op de dag dat de Noodwet werd ingetrokken, werd voor de laatste keer deze, soms uren durende persconferentie gehouden.

2.4 De coronacijfers

Het is niet juist te veronderstellen dat overheidsmaatregelen allesbepalend zijn bij het al of niet succesvol bestrijden van een virus. Uiteraard spelen heel veel andere factoren daarbij een rol. En een internationale vergelijking puur op basis van cijfers zegt ook zeker niet alles over de adequatie van overheidshandelen. Maar het is ook niet juist te veronderstellen dat het handelen van de overheid, ook in vorm van het invoeren van maatregelen en (nood)wetten, geen enkel effect heeft op de uitkomst. Tot op heden zijn er in Hongarije 58 personen per één miljoen inwoners aan de gevolgen van Corona overleden

Land	Overledenen per miljoen inwoners*
------	-----------------------------------

België	846
Spanje	578
Italië	571
Zweden	493
Frankrijk	441
Nederland	352
Duitsland	107
Hongarije	58

* data bijgewerkt tot 20 juni 2020

HOOFDSTUK 3: CONCLUSIE

De Noodwet was 79 dagen van kracht en is per 17 juni afgeschaft.

De wetgeving heeft niet geleid tot de buitenwerking stelling van het Hongaarse parlement, noch tot het opsluiten en monddood maken van tegenstanders van de regering als zogenaamde ‘Corona-collaborateurs’. Oftewel deze wet heeft niet geleid tot de excessen waar Nederlandse opiniemakers voor waarschuwden. De noodwet was niet, zoals dat de in ons land gepresenteerd werd, het monster dat de Hongaarse democratie verslond.

Deze wetgeving heeft er mede toe bijgedragen dat het aantal, zeer te betreuren, dodelijke coronaslachtoffers in Hongarije tot nu toe tot 58 personen per één miljoen inwoners beperkt gebleven is.

HOOFDSTUK 4: TER OVERWEGING

Als 16-jarige jongen verliet ik Hongarije, het land dat ik even lief heb als Nederland, om een totalitair regime te ontvluchten. Als volwassen man heb ik vrijwel mijn gehele werkzame leven in dienst gesteld, als bestuurder en politicus van onze Nederlandse democratie; ook was ik lange tijd Nederlands diplomaat in mijn geboorteland.

Dankzij de moderne technologie, kan ik de ontwikkelingen in Hongarije, dagelijks, ook ongefilterd door de Nederlandse bril en vice versa, volgen en bediscussieer ik die met talrijke contacten in beide landen. En veel van mijn Hongaarse gesprekspartners behoren NIET tot de achterban van Orbán's ‘Fidesz’-partij.

De reacties in de Nederlandse media op de Hongaarse Noodwet worden op verschillende niveaus nauwlettend gevolgd in Hongarije en zijn zeker niet zonder effect. Dat blijkt uit velen gesprekken die ik daarover heb, hoewel nuances en

meningen verschillen, komt wel een beeld sterk naar voren:

De mensen in Hongarije zien de noodwet niet als een gevaar voor de persvrijheid, de mensenrechten, en het afglijden naar een totalitair regime. Zij hebben het gevoel dat juist door het snelle en adequate handelen van de regering de vreselijke epidemie redelijk beteugeld wordt. Het Hongaarse vertrouwen in de Europese samenwerking en een eerlijke en gelijkwaardige behandeling neemt steeds meer af. Het is voor Hongaren onbegrijpelijk dat hun land keer op keer, ook als er geen enkele aanleiding is, zo negatief wordt weggezet “door mensen die zich democraten” noemen.

Als men in Nederland te pas en te onpas roept dat de Hongaarse democratie ten ondergaat, draagt dat niet bij aan een goede relatie tussen beide landen. Sterker nog het ondergraaft de geloofwaardigheid van de partnerschap binnen Europa. Naar mijn mening is dat een onbedoeld bijeffect van de wijze van berichtgeving door onze opinieleiders.